

A villámagyú, közvetlen, megoldó személyiség

Kalmár László **1905. március 27-én** született a Somogy megyében (Kaposvártól kb. 20 km-re északra) fekvő Edde község alsóbogátpusztai részében. A matematika iránti érdeklődése kisgyermekkorában is megnyilatkozott, és nem sokkal azután, hogy a sárszentágotai elemi iskolából Budapestre került gimnáziumba, már komoly matematikai könyvek tanulmányozására volt képes. Középiskolai tanulmányait a budapesti I. kerületi állami főgimnáziumban végezte, 1922-ben kitűnő eredménnyel érettségizik. Egyetemre is a fővárosban járt, a Pázmány Péter Tudományegyetemre. Professzorai közül leginkább Fejér Lipót és Kürschák József hatottak rá, ő maga pedig tudományos érdeklődésű **diáktársai mesterének** számított egyetemi évei során. 1927-ben doktorált és még abban az évben munkásságának élethossziglani színhelyére: a **szegedi egyetemre** került.

Minden érdekelte, ami matematika, de nem csak az. A Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiumával is kapcsolatban volt, olyannyira, hogy az e legendás intézmény belső köréhez tartozó, egyik alapító tagját, **Árva Erzsébet** (1910–1996), tanárjelölt tanítványát vette **feleségül** 1933-ban. A Művészeti Kollégiumi kapcsolatból származik ismeretségük **Radnóti Miklóssal**, akinek dedikált könyvei ott voltak a lakásukban. Árva Erzsébet számára a legfontosabb férje hátrahagyott biztosítása. Önzetlenségének is eredménye Kalmár tudósi kiteljesedése. Négy gyermekük született.

Alapos és rendszeres áttekintéssel bírt a matematika számos ágáról. Ezt a széles látókört – sokirányú érdeklődése mellett – az tette elérhetővé, hogy **kívételesen gyors volt a gondolkodása**. A tudományos konferenciákon, amelyeken részt vett, fáradhatatlan figyelemmel kísérte (és jegyzetelt!) az előadásokat. Az ehhez szükséges szellemi frissessége és befogadó képessége mellett azzal a ritka adottsággal is rendelkezett, hogy a vázlatosan előadott gondolatmeneteket hallgatva **kicsiből is teljes képet alkotott magának** az előadás tárgyról. Legendás tájékozottságának jelentékeny hányadát nem olvasással, hanem ilyesféle **közvetlen kapcsolatokkal** szerezte.

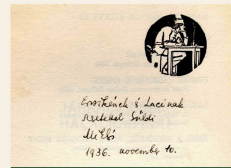
Kalmárt az oktatás módszertana is mélyen érdekelte Ebben mesterének tekinthető Karácsony Sándor református író-pedagógus, akinek tanári hitvallása volt, hogy magolás helyett az értelmes gondolkodás és az egymástól távolinak látszó ismeretek összekapcsolása teszi érdekessé a tanulást a kisdíák számára. Kalmár Karácsony Sándor lelkes hívének szegődött, lakásán rendszeresek voltak a szegedi **"karácsonyisták"** összejövetelei. Az egyetemi matematikai oktatásban a karácsonyi elveket úgy érvényesítette, hogy egyensúlyt igyekezett teremteni a szemléletes és a szabatos tárgyalás között.

Kalmár angolul, franciául, németül és oroszul beszélt, e mellett még a kínai nyelvvél is foglalkozott, amire három hónapos kínai útja készítette. Még cikkei is jelentek meg kínaiul. „Felkészítő tanára” Éva lánya volt.

Kalmár a **kerékpáros professzorként** is ismert volt Szegeden. A közlekedés terén is – mint általában életében – a szabálykövető magatartás jellemezte: már akkor is ritkaságnak számító Victoria márkájú kerékpárja nyergéből erőteljes karjelzésekkel mindig jelezte kanyarodási szándékát. Kerékpárja ma ott áll a Neumann Társaság Informatika Történeti Kiállításán.

Olyan ember volt, akiben erősen él az igény arra, hogy eleven kapcsolatot tartson az eseményekkel, aktívan részt vegyen a napirenden levő problémák megoldásában, az ügyek intézésében, – röviden: **hogy benne legyen az élet sűrűjében**. Tevékenyen közreműködött a legkülönbözőbb jellegű bizottságokban. Felszólalásai a vitatott ügy iránti odaadó érdeklődésről tanúskodtak, és egyaránt kitűntek magvas meglátásaikkal, s a szóban forgó tárgyat körüljáró gazdag asszociációkkal. Kalmár László sok időt, sok energiát fordított a szervező munkára. Írott életműve alighanem még kiterjedtebb lenne, ha egyénisége **nem a kommunikáció fókuszú munkastílusra ösztönözte** volna.

A tudományos közéletben való szereplését az 1960-as évektől az hatotta át, hogy a számítástudomány művelésére buzdított, hogy kiálljon számítógépek beszerzése és építése mellett, valamint hogy előmozdítsa a gépek alkalmazását a tudomány és a gyakorlat különböző területein. Túlzás nélkül elmondható, hogy a **számítástudománynak és a számítástechnikának az a fejlettsége, amit Magyarországon napjainkig elértünk, személyesen az ő tevékenységéből gyökerezik**.

Neumann János, 1929

„Szilárd Leóval többször volt alkalmam a math. phys. társulat tanulóversenyiről beszélgetni, és arról a tényről, hogy ezen versenyek első helyezettjei úgyszólván összesnek a később bevált matematikusok és fizikusok hamazával.”
Annak kapcsán, hogy Kalmár 1922-ben elnyeri a Matematikai és Fizikai Társulat verseny első díját (ez ma a Kürschák verseny).

Csákány Béla, Kalmár szegedi professzor társa

„Kalmár láthatóan élvezte, hogy ő „**Laci bácsi**” boldog-boldogtalan számára. ...
Kalmár nem válogatott a bizottságokban: fénykorában emlékezetem szerint egyidejűleg több mint 50 testületben és bizottságban szolgált. Minden kezdeményezéshez csatlakozott, amelyet a matematikai és számítástudományi kultúra szempontjából érdekesnek tartott.... A sok ülés miatt kutatásra gyakran alig maradt ideje. Ezt tükrözte Pollák György [szegedi matematikus] tréfás jellemzése Kalmárról: „**az aktivitás lojális mártíra**.”

Péter Rózsa, akadémikus, évfolyam és tudóstárs

„Célkitűzését egyszer, József Attila szavait véve kölcsön, így fogalmazta meg: „**En egész népemet fogom, nem középiskolás fokon, számítástudományra tani- tani.**” Mert ízig-vérig **tanítómester volt**, tudásának átadását érezte legfőbb céljának. Előadásai, jegyzetei, publikációi merőben különböznek a szokványos „definíció, tétel, bizonyítás” felépítéstől; nemcsak a kész anyagról adnak tiszta képet, hanem arról is, hogy mi teszi szükségessé vagy célszerűvé a szóban forgó vizsgálatokat, milyen gondolatokba kapcsolódnak be, hogyan jöhetne ezekre rá bárki, ha hasonló problémák elé kerülne.”

Varga Antal, Kalmár tanítványa, tanársegédje, aki sokat tett Kalmár emlékezetének megőrzéséért

„Kalmár segítőkészsége mindig nyilvánvaló volt, szinte kiprovokálta, hogy segíthessem. Egy-egy találkozáskor néhány udvarias mondat után jött a kérdés: **mivel foglalkozol most?** Pár pillanat alatt Kalmár elmondta, hogy erről ő mit tud, ami mindig érdekes és hasznos volt. Gyakran „civil” ismerősei fordultak hozzá, mikor egy-egy matematikai probléma ... felkeltette az érdeklődésüket. Előfordult persze az is, hogy az illető már-már letett a válaszról, amikor egy 40 oldalos sűrűn gépelt levéllet csegettett be hozzá a postás. Ez a 40 oldal könyvben is megjelent később: ez az Integrálvevél.

Írta és összeállította: Szalay Imre - Lektorálta: xyz